

Utbildingsnämnden

Anmälningar om elevers upprepade eller längre frånvaro

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

Huvudmän anmäler till utbildningsenheten, som företräder hemkommunen, när de startar en utredning kring en skolpliktig elev som har upprepade eller lång frånvaro. Från den första oktober 2020 till den 24 maj 2021 har sammanlagt 191 påbörjade utredningar om skolpliktiga elevers upprepade eller längre frånvaro rapporterats till utbildningsenheten. Av de 191 påbörjade utredningar har 98 rapporterats som slutförda. Av de 98 slutförda utredningarna kan 48 av dessa elever anses som långvarigt frånvarande.

Under april och maj månad har det kommit in 86 påbörjade utredningar om frånvaro. Dessa påbörjade utredningar har inte hunnit slutföras och det är orsaken till att ungefär hälften av rapporterade slutförda utredningar inte finns med i statistiken.

Orsaker till frånvaro handlar oftast om sjukdom, psykisk ohälsa och rädsla för Covid-19.

Utbildningsenheten har tydliggjort rutinerna för hur anmälningarna ska göras i syfte att säkerställa att rektorer och huvudmännen får information om frånvaron och därmed kan ta sitt ansvar att säkerställa att skolpliktiga elever fullgör sin skolplikt. De nya rutinerna infördes i oktober 2020. Därför redovisas statistiken från oktober till 24 maj.

Ärendet

Utbildningsenheten rapporterar i detta ärende till utbildningsnämnden statistik avseende anmälningar gällande skolpliktiga Nackaelever med upprepade eller längre frånvaro under läsåret 2020/2021, från oktober till 24 maj. Anmälan om frånvaron har inrapporterats till utbildningsenheten av huvudmän och skolor.

Skollagen har förtydligats om vilket ansvar rektor, huvudman och hemkommun har i fråga om skolpliktigt elevs upprepade eller längre frånvaro. Ansvarsfördelningen beskrivs nedan.

Skollagen om skolplikt och ansvarsfördelning

Alla barn som är bosatta i Sverige har skolplikt¹ från höstterminen det år barnen fyller sex år till dess att de avslutar grundskolan eller motsvarande². Nedan beskrivs ansvarskedjan för att barnen fullgör sin skolplikt.

Vårdnadshavarens ansvar

Vårdnadshavare har en skyldighet att se till att barnet kommer till skolan och fullgör sin skolplikt. Om vårdnadshavare brister i sitt föräldraansvar och inte gör vad de kan för att få barnet till skolan, kan de föreläggas att fullgöra sina skyldigheter. Föreläggandet kan även förenas med vite.

Rektors ansvar

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen.

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ska se till att skolpliktiga elever fullgör sin skolgång. Huvudman för de kommunala skolorna är kommunstyrelsen med tjänstemannaorganisationen Valfärd skola och för de fristående skolorna är det respektive huvudman som har ansvaret.

Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess förskoleklass, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får sin utbildning. I Nacka kommun är det utbildningsnämnden med tjänstemannaorganisationen utbildningsenheten som har ansvaret som hemkommun. Hemkommunen ska i frågor som rör skolpliktiga elever vid behov samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Forskning

Det behövs ofta många och tidskrävande åtgärder för att skolan ska lyckas vända en omfattande skolfrånvaro. Ju längre tid elever är frånvarande, desto mer riskerar de att komma efter i skolarbetet och hamna utanför den sociala gemenskapen och på lång sikt riskerar att drabbas av psykisk ohälsa och arbetslöshet.

¹ Skolplikten gäller inte för barn som är varaktigt bosatta utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola. Skolplikt gäller inte för barn som vistas i landet utan att vara folkbokförda här. För vissa av dessa, till exempel barn som vistas här på grundval av EU-rätten, är asylsökande, papperslösa eller barn till diplomater, gäller dock att de har samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.

² Med motsvarande avses skolformerna grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan.

Forskning visar att skolan kan göra mycket för att elever inte ska förlora värdefull tid i skolan. Skolan kan främja närvaro bland annat genom tidiga insatser och genom att ha individens behov i fokus. Detta kräver ett systematiskt och samordnat arbete som inkluderar alla i skolan. Det är viktigt att all skolpersonal deltar i arbetet med att främja närvaro, utifrån sin roll och sitt uppdrag.

Huvudmannens uppdrag är att ge stöd till rektorn i arbetet med att skapa rutiner för att främja närvaron. Det kan till exempel handla om att ta fram gemensamma rutiner för skolor som huvudmannen ansvarar för.

I arbetet med att främja elevers närvaro i skolan lyfter forskningen fram vikten av att arbeta förebyggande och systematiskt utifrån områdena

- organisation och systematik
- god lärandemiljö
- trygghet och delaktighet.

Hur en skola eller skolenhet är organiserad kan främja elevernas närvaro. Forskning visar att det är viktigt att arbeta med följande faktorer:

- helhetsperspektiv och systematik i arbetet med närvaro i skolan
- ett gott skolklimat
- främjande och förebyggande elevhälsoarbete
- trygga övergångar mellan skolformer
- dialog och samverkan med vårdnadshavare och det omgivande samhället.

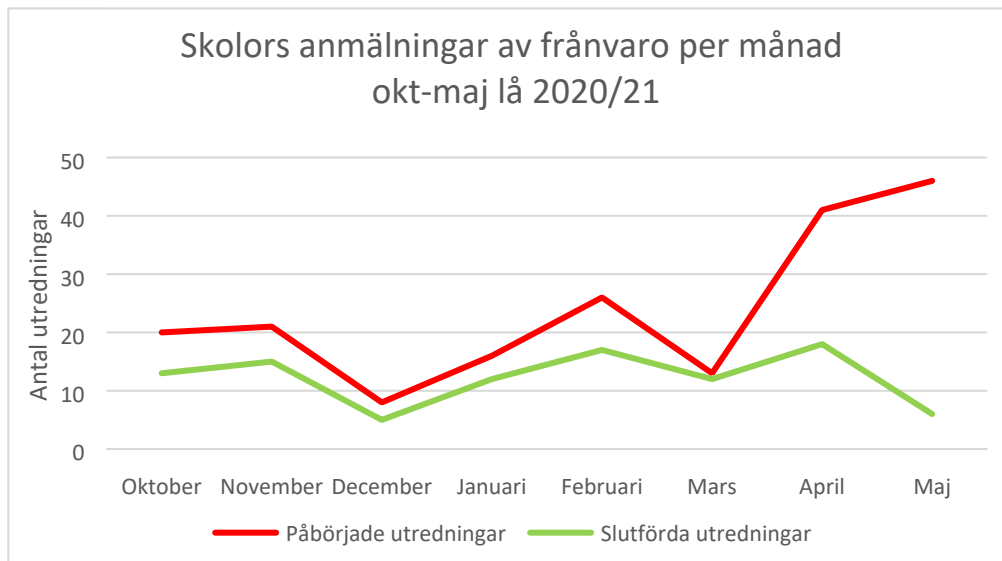
Nuvarande rapporteringsmodell

Uppgifter om elevs upprepade eller längre frånvaro rapporteras enligt nuvarande rutiner från huvudman till utbildningsenheten via en anmälan i två steg. Den första används för rapportering av frånvaro när utredning inleds och den andra när skolans utredning är klar och skolan har kommit fram till ett resultat av orsakerna till elevens frånvaro.

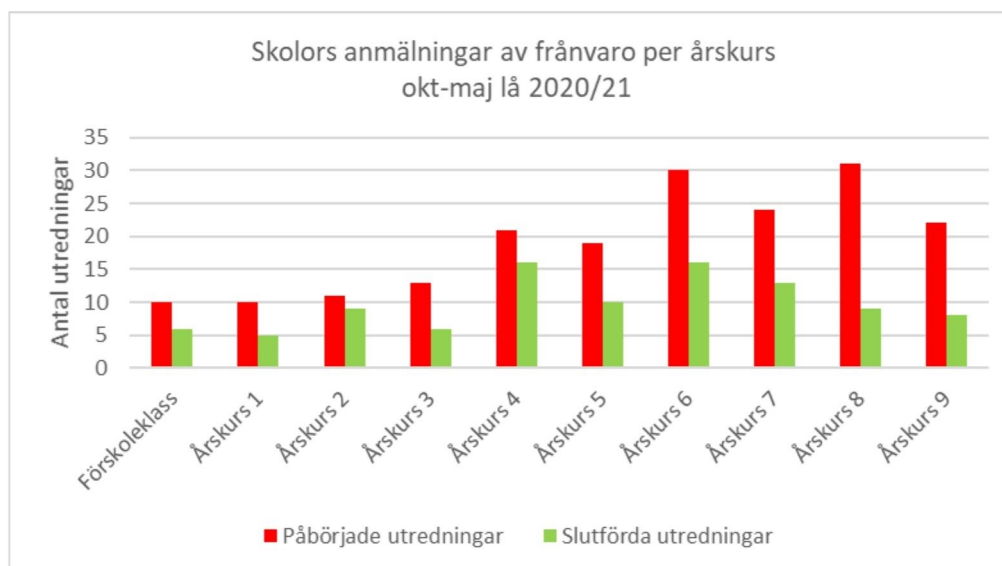
I redovisningen nedan visas siffrorna för respektive anmälningsform.

Antal anmälningar och orsaker till frånvaron

I diagrammet nedan visas antalet inkomna anmälningar från oktober 2020 till och med 24 maj 2021. Den röda linjen visar antalet anmälningar som avser anmälan om påbörjade utredningar och den gröna avser anmälan om slutförda utredningar.

Totalt har 191 anmälningar gjorts om påbörjade utredningar och av dem så är det 98 anmälningar som har slutfört utredningarna. Orsaken till att det är drygt 50 % av utredningarna som skolorna inte har slutfört är att under april och maj månad har det kommit in 86 påbörjade utredningar om frånvaro. Flertalet av dessa utredningar har inte hunnits slutföras och slutförs förhoppningsvis i juni.

Som det framgår av bilden ovan är antalet anmälningar om påbörjad utredning högst för elever i högstadiet och lägst för elever i förskoleklass och årskurs 1.

I underlaget av de 98 slutförda utredningarna går det att urskilja vilka orsaker som ligger bakom elevers frånvaro. Orsakerna kan sammanfattas med sjukdom, psykisk ohälsa och rädsla för Covid-19. I ett fall upplever eleven en känsla av utsatthet i skolan, där

vårdnadshavare har gjort en anmälan till Skolinspektionen. I några få fall har vårdnadshavarna rest och fastnat utomlands pga Corona. I dessa fall har skolorna och utbildningsenheten haft upprepad kontakt med vårdnadshavare och i alla dessa fall är nu eleven tillbaka på skolan.

Skolinspektionen använder i sin rapport 2016 två begrepp. Det är ströfrånvaro och sammanhängande frånvaro. De definierar ströfrånvaro som frånvaro på 5–20 procent under minst två månader, och definierar sammanhängande frånvaro som total frånvaro under minst en månad. Utbildningsenheten har använt begreppet långvarig frånvaro i de fall eleven har haft mer frånvaro än 20 procent under två månader. Av de 98 slutförda utredningarna kan 48 elever anses som långvarigt frånvarande.

I de allra flesta fall som utbildningsenheten behövt ha kontakt med vårdnadshavare och skolor, i syfte att utreda om vårdnadshavarna tar sitt ansvar, framgår att vårdnadshavarna gör det. Ofta finns en samverkan mellan skola, elev/familj och andra myndigheter så som socialtjänst, BUP och habilitering. I ett fall utreder just nu utbildningsenheten om vårdnadshavaren har brustit i sitt ansvarstagande och om ett föreläggande ska utfärdas.

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenheten kan konstatera att det är 191 antalet påbörjade utredningar som är anmälda av huvudmän och rektorer i Nacka kommun. Det är 68 färre anmälningar än i fjol. Att det är förhållandevis få anmälningar som inkommit kan bero på att det inte är fler elever som har upprepad eller längre frånvaro. Det kan också bero på att det finns ett visst mörkertal i och med att det åligger varje enskild huvudman att se till att anmälningar till utbildningsenheten görs.

Om en elev är borta från skolan ofta eller länge måste rektorn snabbt utreda orsaken till frånvaron. Orsaken till en elevs frånvaro är nyckeln till att upprätta en handlingsplan som ska följas av all skolpersonal. Idag kan vi inte utläsa att alla utredningar är slutförda och därmed inte fullständiga. Det minskar möjligheten till att få en tydlig orsak till skolfrånvaron. I och med att utbildningsenheten redovisar statistiken innan läsårets slut går det inte med säkerhet se om skolorna egentligen slutför sina utredningar. Ett förslag kan vara att statistik för skolfrånvaro ska presenteras efter läsårets slut.

Ett annat förslag är att upprätta teams med tvärprofessionella professioner som specialpedagog, socionomer, kuratorer och psykologer. Huvudmän som har upprättat dessa team har varit ett framgångsrikt stöd till skolor och vårdnadshavare i denna komplexa situation.

Utbildningsenheten konstaterar att anmälningarna generellt sett inte görs av huvudmännen utan oftast av skolans ledning. Utbildningsenheten har kontinuerlig dialog med skolans ledning för att uppmärksamma huvudmännens ansvar och den möjlighet till stöd som huvudmännen ska vara till rektor när det gäller skolfrånvaro.

NACKA
KOMMUN

Vidare har utbildningsenheten genom nätverkande utvecklat samverkan med socialtjänsten och med andra kommuner som exempelvis Sollentuna och Solna för att lära oss av dessa kommuner som vi bedömer har arbetat framgångsrikt med skolpliktsfrågor. Utbildningsenheten ingår också i BUS, en lokal överenskommelse rörande barn i behov av särskilt stöd mellan olika aktörer i Nacka kommun och Region Stockholm. Arbete kring skolplikt och oroväckande skolfrånvaro är ett av de prioriterade utvecklingsområdena 2021-2022, och bland annat ska en digital workshop ordnas för ökad samverkan mellan berörda verksamheter.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet har inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Av artikel 6 i barnkonventionen framgår att ett barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Rätten till utveckling (fysisk, mental, psykologisk, social, moralisk och andlig) handlar om att barnet ges de bästa förutsättningarna för att utvecklas som individ. Inom detta ryms bland annat rätten till hälsa och utbildning.

Alla i styrkedjan har ett ansvar för att elever med upprepad eller längre frånvaro kommer till skolan och fullgör sin skolplikt. En ofullständig utbildning försvårar ett aktivt deltagande i såväl yrkes- som samhällslivet, vilket i sin tur kan leda till utanförskap och ohälsa.

Carina Legerius
Enhetschef
Utbildningsenheten

Anna-Carin Olsson
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten